

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО ХХІ СТОЛІТТЯ

**Матеріали всеукраїнської науково-теоретичної
конференції молодих учених**

23–24 квітня 2020 р.

Харків, ХДАК, 2020

середовища», встановлено, що з 56 бібліотек, що взяли участь у дослідженні, лише 27 генерують інтернет-ресурси. Серед них найактивнішими та найпродуктивнішими є бібліотеки педагогічних університетів (14) та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (6). Найгірший стан з агрегацією власних БД та презентацією їх у мережевому комунікаційному просторі мають спеціальні наукові бібліотеки установ Національної академії педагогічних наук України.

Типологічні особливості контенту свідчать про недооцінку більшістю науково-педагогічних бібліотек країни важливості агрегації повнотекстових інтернет-ресурсів. Так, з 224 одиниць електронної бібліотечно-інформаційної продукції на першому місці за кількістю назв – віртуальні виставки (148 одиниць, що становить 66% від загального обсягу виробленого інтернет-контенту). На другому місці – тематичні презентації бібліотек (30 назв (13%), з них лише 2 мультимедійні, 1 – відео-презентація). На третьому місці за кількістю назв – бібліографічні інтернет-ресурси (14 назв), з яких переважають бібліографічні покажчики персоналій з серії «Видатні педагоги» (9 назв), покажчики нових надходжень до бібліотечного фонду (3), рекомендаційні покажчики (2). Слід зазначити, що лише 6 бібліотек презентують в Інтернеті електронні каталоги, з них 1 – імідж-каталог, 1 – зведений каталог. У контексті стратегічних завдань цифровізації та відкритості освітньо-наукового простору педагогічної галузі цього вельми недостатньо.

Повнотекстові інтернет-ресурси становлять лише 6% від загальної кількості назв, з них всього 5 репозитаріїв, 2 цифрових архіви наукових видань університетів, 1 – цифровий архів видань бібліотеки, 3 – база даних цінних та рідкісних видань педагогічної проблематики, 2 – БД профільних періодичних видань, 1 – БД дисертацій, захищених в установі. Передує за кількістю агрегованих повнотекстових БД бібліотека Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка (5 БД). На жаль, лише бібліотека Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського репрезентує на сайті інноваційний проект «Вебінклюзія», який містить аудіоверсії окремих сторінок сайту бібліотеки, а також аудіоказки та аудіотвори світової класики для осіб з вадами зору. Не менш актуальним є вебпродукт бібліотеки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка – БД «Профілі викладачів університету в наукометричних базах даних». Ці кращі практики варто запозичувати та розповсюджувати усім освітянським бібліотекам України, що сприятиме підвищенню якості та комфортності бібліотечно-інформаційного обслуговування суб'єктів педагогічної галузі.

О. В. Куц

ВЕБКОНТЕНТ БІБЛІОТЕК МЕДИЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОРИСТУВАЧІВ

Стрімкі зміни, зумовлені прискореним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, а також сильною конкуренцією з боку все більш популярних та легко доступних джерел інформації зі всесвітньої павутини, суттєво змінили інформаційний ландшафт функціонування бібліотек. Нині їм необхідно захоплювати та мотивувати користувачів, надавати корисні та інтерактивні продукти

і послуги для якісного задоволення їхніх складних інформаційних потреб. Веб-контент бібліотеки — це не лише корисний інформаційний ресурс, а й засіб навчання. Через швидке зростання потоків інформації з'явилася потреба формування інформаційних компетентностей (ІК) у студентів, викладачів та науковців, щоб не лише ефективно шукати інформацію, але й вміти критично оцінювати її, коректно розповсюджувати та створювати нову. Для цього бібліотекарі вивчають інформаційні потреби користувачів, підвищують рівень їхніх інформаційних знань, популяризують послуги та ресурси.

Вони беруть на себе відповідальність за формування інформаційної культури студентів та науковців, допомагають їм бути інформаційно грамотними. Важливою складовою сучасної інформаційної культури є розвинуте критичне мислення та навички оцінювання інформації. Інформаційна грамотність (ІГ) — набір навичок, необхідних для пошуку, аналізу та використання інформації для створення нових знань. Вона складається із технологічної грамотності, інформаційної етики, навичок роботи із онлайн-бібліотеками та критичної грамотності.

З метою визначення сучасного стану вебконтенту бібліотек медичних ЗВО України як інструмента набуття ІК та покращення рівня ІГ проведено дослідження їх вебресурсів. Із 17 ЗВО України медичного профілю бібліотечний вебсайт є у 10 (59%), у 2 (12%) функції сайту виконує блог. Таким чином, проаналізовано вебконтент 12 бібліотек. Найрозповсюдженішими типами їхнього контенту є різноманітні вебнавігатори профільних та якісних ресурсів Інтернету: посилання на наукометричні БД (100%), пошукові системи для науковців (67%), медичні БД (67%), окремі медичні періодичні видання (67%) тощо. Бібліотеки, як правило, не створюють інструкції з пошуку інформації у різноманітних БД, авторських профілів та наукометричних показників, а надають корисні посилання на вже готові матеріали, презентації, які розроблені спеціалістами з навчання щодо роботи з цими ресурсами (75%). 58% бібліотек створюють власні матеріали й інструкції з пошуку та управління медичною інформацією, але не за всіма аспектами та в надто стислій формі. На жаль, лише 3 бібліотеки (25%) звертають увагу користувачів на проблемні питання управління бібліографічною інформацією. Навчальних матеріалів з використання бібліотечних ресурсів мало: лише 3 відео-інструкції з пошуку інформації в електронному каталозі. Частково допомагають підвищити рівень інформаційного обслуговування користувачів віртуальні довідки та форми зворотного зв'язку (58%).

Соціальні мережі — важливий канал комунікації між бібліотекою та користувачами. Із 12 обстежених бібліотек сторінки у Facebook мають 10 (83%), Instagram — 6 (50%), YouTube — 4 (33%). Аналіз постів у Facebook за 2 місяці (січень-лютий 2020 р.) показав, що лише на двох вебсторінках бібліотек присутні більше 5 постів, спрямованих на підвищення ІК, на інших сторінках таких публікацій мало. Інформація в таких публікаціях призначена в основному для науковців: посилання на дистанційні курси, лекції від інших організацій та компаній; посилання на цікаві ресурси з медицини, пошукові системи, передплачені БД, новини про наукометричні БД, посилання на інструкції щодо роботи з ними. В інших мережах інформації для науковців ще менше.

Результати дослідження свідчать, що бібліотеки медичних ЗВО зовсім не розміщують інформацію для підвищення критичної грамотності (оцінювання якості та корисності інформації), надають вельми недостатньо матеріалів з інформаційної етики. Бібліотекарям варто розширювати вебконтент з набуття ІК, створювати окремі сторінки на сайтах та активно використовувати для цього соціальні мережі. Міжнародний досвід свідчить, що ефективним засобом для покращення рівня ІГ студентів є розроблені бібліотечними фахівцями дистанційні курси та лекції.

Г. В. Колоскова

ЕЛЕКТРОННА СКЛАДОВА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДНІПРА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Бібліотечно-інформаційний потенціал — це введені в дію всі види інформаційних ресурсів, продуктів і послуг — традиційних та електронних, за допомогою комплексу організаційних і технологічних засобів, які надаються користувачам бібліотеками з метою найбільш повного та змістовного задоволення їх інформаційних потреб.

Сьогодні бібліотечно-інформаційний потенціал Дніпра формується різними бібліотеками в традиційному та електронному середовищах. У традиційному середовищі — це бібліотечний фонд відповідно до виду бібліотеки, її завдань та інформаційних потреб читачів, фонд періодичних видань, довідково-бібліографічний апарат, виставки, індивідуальні та масові форми роботи і інформаційного обслуговування, послуги МБА, ВСА.

Нині під впливом інформатизації бібліотечної галузі до традиційних інформаційних ресурсів та послуг бібліотечних установ за допомогою електронних мереж та технічного обладнання постійно додаються нові. Бібліотеки Дніпра пропонують віддаленим користувачам різноманітні види інформаційних ресурсів, продуктів і сервісів, залежно від їх запитів, а також і свого типу, виду та призначення, які отримані шляхом моніторингу бібліотечних сайтів міста та представлені в таблиці 1.

Аналіз сайтів різних бібліотек м. Дніпра свідчить про те, що найповнішого розвитку досягли електронні інформаційні ресурси та сервіси Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, ДМКЗК ЦСПБ для дорослих, наукових бібліотек вищих навчальних закладів, Обласної бібліотеки для юнацтва ім. М. Светлова, які мають відповідну матеріально-технічну базу, друге місце посідають ресурси Дніпровської обласної дитячої бібліотеки та ЦСБД для дітей, у якій протягом останніх двадцяти років йде велика і плідна робота з вивчення досвіду інших бібліотек, з метою створення та використання власних електронних ресурсів, призначених для дітей різних вікових категорій з урахуванням вікових особливостей цих користувачів. І на останньому місці — електронні ресурси бібліотек технікумів, коледжів, більшість з яких взагалі не має власних сайтів і сторінок та шкільних бібліотек, працівники яких ведуть сторінки на сайтах шкільних бібліотек, або блоги, наповнюють їх електронними підручниками та інформують про бібліотечні події.

Отже, електронною складовою бібліотечно-інформаційного потенціалу регіону є електронна бібліотека, електронна колекція, база даних, електронний

<i>Г. В. Прохорова</i> БІБЛІОТЕКА ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	180
<i>Н. М. Міщанин</i> СТАН ЦИФРОВІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ	182
<i>О. В. Куц</i> ВЕБКОНТЕНТ БІБЛІОТЕК МЕДИЧНИХ ЗВО УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КОРИСТУВАЧІВ.....	183
<i>Г. В. Колоскова</i> ЕЛЕКТРОННА СКЛАДОВА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДНІПРА: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	185
<i>Чжан Хао</i> ЦИФРОВІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЗАСІБ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ КУЛЬТУРНИХ ЗДОБУТКІВ КИТАЮ.....	187
<i>Янь Пен</i> АКАДЕМІЧНІ БІБЛІОТЕКИ КИТАЮ ЯК ЦЕНТРИ ПІДТРИМКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	188
<i>Ян Чен</i> КАДРОВИЙ РЕСУРС ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК КНР	190
<i>А. Р. Гуменок</i> ІМІДЖЕВІ КОМУНІКАЦІЇ СУЧАСНОЇ БІБЛІОТЕКИ.....	192
<i>О. І. Залогіна</i> ФОТОПРОЄКТ ЯК НАПРЯМ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ БІБЛІОТЕКИ.....	193
<i>В. С. Попова</i> ЕЛЕКТРОННА КНИЖКОВА ТОРГІВЛЯ ЯК КОМУНІКАЦІЙНИЙ КАНАЛ КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ТА КНИГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІБЛІОТЕК	194
<i>А. А. Ладика</i> БІБЛІОМЕТРИЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ КОМПЛЕКТУВАННЯ ФОНДУ БІБЛІОТЕКИ	195
<i>В. Р. Ломтева</i> ВІРТУАЛЬНЕ ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК	196
<i>Д. С. Кабаков</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ДИТЯЧОМУ ЧИТАННІ	197
<i>І. І. Кротов</i> ПРОЄКТ «ГУТЕНБЕРГ» ЯК ПЕРШЕ ЗІБРАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ КНИГ	198
<i>А. Ф. Богдан</i> «ГІПЕРТЕКСТ» ЯК ОСНОВА ВІРТУАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	199
<i>Н. В. Самсоненко, С. М. Гарашко</i> ТРЕНДИ В ОСВІТІ: DIGITAL COMPETENCE	201
<i>О. Ю. Кулаков, Н. В. Самсоненко</i> ТЕХНОЛОГІЇ ВІРТУАЛЬНОЇ ТА ДОПОВНЕНОЇ РЕАЛЬНОСТІ.....	202
<i>С. О. Шкурутій, Н. В. Самсоненко</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ВЕБКВЕСТ.....	203
<i>Д. В. Мирна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ДОКУМЕНТІВ В АРХІВОСХОВИЩАХ ДЕРЖАВНИХ АРХІВІВ УКРАЇНИ	205